

اطهار نظر مجمع مشورتی حقوقی

در خصوص:

- لایحه تمدید مهلت اجرای آزمایشی قانون ارتقاء سلامت نظام اداری و مقابله با فساد
- بررسی موافقتنامه‌های بین‌المللی (۵ مورد)
- اصلاح اساسنامه شرکت مادر تخصصی تولید نیروی برق حرارتی
- اصلاح اساسنامه شرکت مادر تخصصی عمران و بهسازی شهری ایران

کد گزارش: ۹۴۰۳۰۱۳

تاریخ انتشار: ۱۳۹۴/۳/۴

پژوهشکده شورای نخبگان

شناسنامه گزارش

- موضوع: اظهار نظر مجمع مشورتی حقوقی در خصوص
- لایحه تمدید مهلت اجرای آزمایشی قانون ارتقاء سلامت نظام اداری و مقابله با فساد
 - بررسی موافقتنامه‌های بین‌المللی (۵ مورد)
 - اصلاح اساسنامه شرکت مادر تخصصی تولید نیروی برق حرارتی
 - اصلاح اساسنامه شرکت مادر تخصصی عمران و بهسازی شهری ایران

تهیه کننده: پژوهشکده شورای نگهبان

شماره گزارش: ۹۴۰۳۰۱۳

تاریخ تنظیم: ۱۳۹۴/۳/۴

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

لایحه تمدید مهلت اجرای آزمایشی قانون ارتقاء سلامت نظام اداری و مقابله با فساد

مقدمه

لایحه ارتقاء سلامت نظام اداری و مقابله با فساد در سال ۱۳۸۴ به تصویب هیأت وزیران رسید و جهت طی تشریفات قانونی به مجلس شورای اسلامی ارسال شد. این لایحه در راستای اصل ۸۵ قانون اساسی در جلسه مورخ ۱۳۸۷/۲/۱۷ کمیسیون اجتماعی مجلس با اصلاحاتی تصویب و با اجرای آزمایشی آن به مدت سه سال موافقت گردید.

در مرحله اول شورای نگهبان به موجب دو نامه ایرادات متعددی را نسبت به این مصوبه وارد دانست و از این جهت مصوبه اولیه را به مجلس ارجاع داد. در پی این ایرادات، کمیسیون اجتماعی مجلس در تاریخ ۱۳۸۷/۷/۱۴ اقدام به رفع ایرادات مورد نظر شورا نمود و بار دیگر مصوبه خود را به آن شورا ارسال کرد؛ اما به موجب نظریه مورخ ۱۳۸۷/۸/۲۷ شورای نگهبان، این شورا برخی از مواد این مصوبه را همچنان واجد ایراد دانست. با اصرار کمیسیون اجتماعی مجلس بر مصوبه خود این مصوبه در اجرای اصل ۱۱۲ قانون اساسی با در نظر گرفتن مصلحت نظام به دلیل عدم تأمین نظر شورای نگهبان به مجمع تشخیص مصلحت نظام ارسال شد. مجمع تشخیص مصلحت نظام نیز به موجب نامه مورخ ۱۳۹۰/۸/۱۷ با اصلاح ماده (۴) و دو تبصره آن، ماده (۵) و دو تبصره آن، ماده (۶) و شش تبصره آن و نیز ماده (۲۸) و یک تبصره آن، این احکام را به

تصویب رساند.

با توجه به اینکه قانون مورد اشاره در تاریخ ۱۳۹۰/۸/۷ به تصویب رسیده و در حال حاضر حدود ۶ ماه از مدت زمان اعتبار اجرای آزمایشی آن سپری شده است، «لایحه تمدید مهلت اجرای آزمایشی قانون ارتقای سلامت نظام اداری و مقابله با فساد» به منظور تمدید مجدد سه ساله این قانون به تصویب مجلس شورای اسلامی رسید و در اجرای اصل ۹۴ قانون اساسی به شورای نگهبان ارسال شد.

تبیین و بررسی

موضوع قابل طرحی که در خصوص این مصوبه وجود دارد این است که، در جریان تصویب قانون مورد بررسی برخی از مواد این قانون توسط شورای نگهبان مغایر با قانون اساسی دانسته شد و نهایتاً با اصرار کمیسیون مربوطه به تصویب مجمع تشخیص مصلحت نظام رسید، لذا مسئله‌ای که در اینجا مطرح می‌شود این است که اگر اتمام مهلت آزمایشی یک قانون را به معنای پایان عمر آن قانون به حساب بیاوریم و تمدید آن از سوی مجلس را موجد اراده جدید مجلس بدانیم، لذا ضرورتاً عدم تأمین نظر شورای نگهبان توسط مجلس، مستلزم ورود مجدد شورای نگهبان نسبت به آن مواد بوده و از این جهت مواردی که سابقاً به تصویب مجمع رسیده بود همچنان مورد ایراد بوده و در صورت اصرار مجلس می‌بایست به مجمع ارسال شود. از سوی دیگر آنچه از آزمایشی بودن یک قانون بدست می‌آید این است که علی‌الاصول تشخیص مصلحت در آن مورد نیز محدود به مهلت اجرای آزمایشی آن قانون می‌باشد و در صورتی که نیاز به استمرار اجرای آزمایشی آن قانون باشد، استمرار اجرای مصلحت نیز

باید به تصویب مجمع تشخیص مصلحت نظام برسد.

اما براساس دیدگاه دیگر در چنین مواردی محملی جهت ورود مجدد شورای نگهبان و ارجاع مجدد آن به مجمع تشخیص مصلحت نظام وجود ندارد؛ چراکه ماهیت قوانین آزمایشی که به صورت موقت به تصویب رسیده‌اند با قوانین موقتی نظیر قوانین برنامه و بودجه متفاوت است. ذات قوانین آزمایشی موقتی نیست، بلکه این قوانین صرفاً از جهت اینکه مطابق اصل ۸۵ قانون اساسی به تصویب رسیده‌اند موقت می‌باشند و براساس اصل مزبور تصویب نهایی آنها نیز با مجلس است. بنابراین تمدید و یا تصویب نهایی چنین قوانینی موجب اراده جدیدی در محتوا و ماهیت قانون نبوده، بلکه صرفاً تصمیم بر استمرار اراده سابق می‌باشد.

همچنین اظهارنظر و تصویب حکم مورد اختلاف توسط مجمع در چنین قوانینی فارغ از توجه به مهلت آزمایشی آنها می‌باشد. به عبارت دیگر مجمع در اظهارنظر خود توجهی به آزمایشی و موقت بودن قانون ندارد، برخلاف جایی که ماهیت قانون مثل قانون برنامه موقت باشد که در این موارد مجمع ملزم به ملاحظه این امر با توجه به ذات قانون مزبور است. بنابراین در چنین مواردی مجمع فارغ از اینکه چنین قانونی آزمایشی است در مقام رفع اختلاف بین مجلس و شورا ورود پیدا می‌کند و بر فرض اینکه قانون مزبور از جهت ماهیت دائمی است و نهایتاً دائمی خواهد شد اظهار نظر می‌کند.

لازم به ذکر است که سابقاً قانون مجازات اسلامی مصوب ۱۳۷۰ که به صورت آزمایشی به تصویب رسیده بود در ماده (۵) خود به دلیل عدم تأمین نظر شورا توسط مجلس به مجمع تشخیص مصلحت نظام ارسال و نهایتاً به تصویب

این مجمع رسید. قانون مزبور برای چندین مرتبه تمدید گردید و با وجود این که یک ماده آن مصوب مجمع بوده و ایراد شورای نگهبان نسبت به آن باقی بوده، لکن در مراحل تمدید مورد ایراد شورا واقع نشده است.

موافقتنامه دو جانبه همکاری‌های فرهنگی، علمی و آموزشی

بین دولت جمهوری اسلامی ایران و دولت جمهوری اوگاندا

موافقتنامه‌های متعددی تاکنون با موضوع همکاری‌های فرهنگی، علمی و آموزشی بین دولت جمهوری اسلامی ایران و سایر کشورها منعقد گردیده و به تأیید شورای نگهبان نیز رسیده است. (به عنوان مثال «قانون موافقتنامه همکاری‌های فرهنگی، علمی و آموزشی میان دولت جمهوری اسلامی ایران و دولت جمهوری بولیواری ونزوئلا مصوب ۱۳۸۱/۰۳/۰۱»، «قانون موافقتنامه همکاری‌های فرهنگی، آموزشی و علمی بین دولت جمهوری اسلامی ایران و دولت جمهوری کرواسی مصوب ۱۳۸۰/۱۲/۱۹»، «قانون موافقتنامه همکاری‌های فرهنگی، علمی و آموزشی بین دولت جمهوری اسلامی ایران و دولت جمهوری قبرس مصوب ۱۳۸۲/۱۰/۲۳» و...). لازم به ذکر است که مفاد این موافقتنامه‌ها دارای تفاوت‌هایی می‌باشد.

مصوبه مذکور به لحاظ مغایرت با قانون اساسی، فاقد ایراد به نظر می‌رسد.

**«لایحه موافقتنامه بین دولت جمهوری اسلامی ایران و
دولت جمهوری ترکیه در مورد استفاده مشترک از دروازه مرز
زمینی اسدره و سرو»**

و

**«یادداشت تفاهم بین دولت جمهوری اسلامی ایران و
دولت جمهوری ترکیه در مورد استفاده مشترک از
دروازه‌های مرز زمینی «رازی» و «کاپی کوی» و تشریفات
(پروتکل) اصلاحی آن»**

این دو موافقتنامه تا حدود زیادی مشابه یکدیگر هستند. در خصوص موافقتنامه‌های فوق نکات ذیل مشترک است:

۱- به موجب بند «الف» ماده (۲)، «موافقتنامه همکاری و کمکهای متقابل در موضوعات گمرکی» به موافقتنامه بین دولت ایران و ترکیه در زمینه همکاری و کمک‌های متقابل در مورد موضوعات گمرکی - امضاء شده در تاریخ ۱۳۷۹/۹/۳ در آنکارا - اطلاق خواهد شد.

بر طبق اسناد موجود، این موافقتنامه در سال ۱۳۸۲ به تصویب مجلس شورای اسلامی رسیده ولیکن شورای نگهبان در مهلت مقرر درخصوص آن اعلام نظر نکرد و لذا قابلیت اجرا یافت. در یادداشت تفاهم پیش‌روی اسناد به این موافقتنامه تنها در جزء «الف» بند «۲» ماده (۴) صورت گرفته که مقرر می‌دارد: «تبادل اطلاعات و کارکنان با هدف آموزش در زمینه روشهای بازرسی به کار برده شده برای کالا و مسافریین خروجی طبق قوانین ملی طرفها به موجب

مواد (۳)^(۱) و (۵)^(۲) موافقتنامه همکاری و کمک‌های متقابل در مورد موضوعات گمرکی، به گونه‌ای که اظهارنامه همکاری و کمک‌های متقابل در مورد موضوعات گمرکی، به گونه‌ای که اظهارنامه تدوین شده در کشور خروجی از طریق بررسی که در کشور ورودی انجام می‌شود، نهایی خواهد گردید».

۲- بند «۶» ماده (۳) مقرر داشته "طرفها حق وضع رویه‌های رسمی که با مفاد این موافقتنامه مغایر باشد را ندارند." باتوجه به اینکه رویه‌های رسمی

۱. ماده ۳-

۱- بنا به درخواست گمرک یک طرف، گمرک طرف دیگر می‌بایست کلیه اطلاعات خام و تحلیلی را که ممکن است به تضمین اجرای قانون از جمله موارد زیر کمک نماید، فراهم نماید: الف - اطمینان از ارزیابی دقیق حقوق و عوارض گمرکی؛ ب - ارزیابی دقیق ارزش کالا جهت مقاصد گمرکی؛ پ - تعیین طبقه بندی تعرفه ای و تعیین مبدأ کالا؛ ت - اطمینان از اجرای دقیق رویه‌های گمرکی

۲- کمک به گونه ای که در این موافقتنامه پیش بینی شده است شامل اطلاعات خام و تحلیلی مربوط به موارد زیر خواهد بود اما منحصر به آنها نمی شود: الف - انجام اقداماتی که ممکن است در جلوگیری از تخلفات مفید باشد خصوصاً اتخاذ ابزارهای ویژه جهت مبارزه با تخلفات؛ ب - شیوه‌های جدید ارتکاب تخلف؛ پ - مشاهدات و یافته‌های حاصل از اعمال موفقیت آمیز کمکها و فنون اجرائی جدید؛ و ت - فنون و شیوه‌های پیشرفته جهت انجام تشریفات گمرکی مربوط به بار و مسافر.

۲. ماده ۵-

۱- بنا به درخواست گمرک یک طرف، گمرک طرف دیگر اطلاعات خام و تحلیلی مربوط به موضوعات ذیل را ارسال خواهد کرد: الف - آیا کالاهائی که به داخل قلمرو گمرکی طرف متعاقد درخواست کننده وارد می‌شود، قانوناً از قلمرو گمرکی طرف متعاقد درخواست شونده صادر شده اند؟ ب - آیا کالاهائی که از قلمرو گمرکی طرف متعاقد درخواست کننده صادر می‌شود، قانوناً به قلمرو گمرکی طرف متعاقد درخواست شونده وارد شده اند؟ پ - آیا کالاهای ترانزیتی به طور قانونی از قلمرو طرف درخواست شونده حمل شده اند؟

۲- این چنین اطلاعات خام و تحلیلی بایستی رویه‌های گمرکی مورد استفاده جهت ترخیص کالاها را مشخص نماید.

می‌تواند ناشی از وضع قانون باشد، حکم مزبور در صورتی که به معنای تحدید حق قانونگذاری باشد واجد ایراد است.

۳- به موجب بند «۷» ماده «۳» چنانچه بعد از لازم‌الاجرا شدن این یادداشت تفاهم، تعهدات بین‌المللی، اجرای این یادداشت تفاهم را تحت تأثیر قرار دهد، طرفها باید همدیگر را از موضوع مطلع و در مورد شیوه جدید اجرای آن ظرف سی روز از طریق مشورت اقدام نمایند.

حکم این بند از آنجایی که به معنای صلاحیت «وزارت کشور و وزارت امور اقتصادی و دارایی» به عنوان طرف صلاحیتدار ایرانی جهت اتخاذ شیوه‌های جدید می‌باشد که در حال حاضر این شیوه‌ها در یادداشت تفاهم پیش‌روی مشخص شده، به نظر می‌رسد که به نوعی اصلاح مصوبه مجلس بوده و از این جهت رعایت مفاد اصل ۷۷ قانون اساسی مبنی بر لزوم تصویب مجلس در خصوص آن لازم می‌باشد.

۴- با توجه به قید مقرر در تبصره ماده واحده که مقرر داشته در اجرای مواد (۱۰) و (۱۱) این موافقتنامه رعایت اصول ۱۳۹ و ۷۷ قانون اساسی لازم‌الرعایه است، این مواد مغایرتی با اصول قانون اساسی ندارند.

در خصوص موافقتنامه نخست نکته ذیل قابل توجه است:

۱- به موجب تبصره «۱» ماده واحده، تا زمان الحاق دولت جمهوری اسلامی ایران به سازمان تجارت جهانی، مفاد بند «۱۱» ماده «۳» موافقتنامه، از سوی دولت ایران طبق موافقتنامه همکاری در زمینه قرنطینه گیاهی و حفظ نباتات بین دولت جمهوری اسلامی ایران و دولت جمهوری ترکیه که در تاریخ ۱۳۸۲/۲/۲۵ به امضای طرفهای متعاقد رسیده است و مفاد کنوانسیون بین‌المللی حفظ نباتات

(مورخ ۱۳۳۱/۱/۱۴) که طرفهای عضو آن هستند انجام می‌شود.

در این خصوص لازم به ذکر است که «قانون موافقتنامه همکاری در زمینه قرنطینه گیاهی و حفظ نباتات بین دولت جمهوری اسلامی ایران و جمهوری ترکیه» در تاریخ ۱۳۹۰/۱۲/۱۵ به تصویب مجلس شورای اسلامی رسیده و در تاریخ ۱۳۹۰/۱۲/۲۴ به تأیید شورای نگهبان رسیده است. اما در مورد مفاد کنوانسیون بین‌المللی حفظ نباتات در حال حاضر «قانون تصویب متن تجدیدنظر شده کنوانسیون بین‌المللی حفظ نباتات» -مصوب ۱۳۸۹/۱۰/۱- مورد تأیید شورای نگهبان است و به موجب تبصره «۲» ماده واحده آن «از تاریخ لازم‌الاجراء شدن این قانون، متن پیوست قانون الحاق دولت ایران به کنوانسیون بین‌المللی حفظ نباتات مصوب ۱۳۵۱/۴/۷ کأن لم یکن تلقی» گردیده است. لذا لازم است به جای «کنوانسیون بین‌المللی حفظ نباتات (مورخ ۱۳۳۱/۱/۱۴)» به اجرای «متن تجدیدنظر شده کنوانسیون بین‌المللی حفظ نباتات» اشاره شود، تا پذیرش مفاد کنوانسیون مورد اشاره در این موافقتنامه در حدودی که به تصویب مجلس و تأیید شورای نگهبان رسیده است مورد التزام قرار گیرد.

لایحه موافقت‌نامه بین دولت جمهوری اسلامی ایران و

دولت کویت در زمینه کمک و همکاری متقابل در امور گمرکی

نظیر این موافقتنامه در موارد متعددی (به عنوان مثال «قانون موافقتنامه در مورد همکاری و کمک متقابل اداری در موضوعات گمرکی بین دولت جمهوری اسلامی ایران و دولت جمهوری بلاروس»، «قانون موافقتنامه کمک و همکاری متقابل در مورد موضوعات گمرکی بین دولت جمهوری اسلامی ایران و دولت جمهوری خلق چین»، «قانون موافقتنامه کمک و همکاری دو جانبه در مسائل گمرکی بین دولت جمهوری اسلامی ایران و دولت افغانستان» و ...) سابقاً به تصویب مجلس و تأیید شورای نگهبان رسیده است. در خصوص موافقتنامه فوق نکات ذیل قابل توجه است:

۱- در بند «۶» ماده (۱) به معاهده واحد مربوط بمواد مخدر اشاره شده است. این معاهده در تاریخ ۱۳۵۱/۴/۱۸ به تصویب مجلس شورای ملی وقت و در مورخ ۱۳۸۰/۵/۱۴ پروتکل اصلاحی این معاهده به تصویب مجلس شورای اسلامی رسیده است.

۲- در بند «۷» ماده (۱) به «کنوانسیون مواد روانگردان» اشاره شده است. کشور ما به موجب «قانون الحاق دولت جمهوری اسلامی ایران به کنوانسیون مواد روانگردان» مصوب ۱۳۷۷/۰۳/۲۶ به این کنوانسیون ملحق شده است.

۳- در بند «۸» ماده (۱) به «کنوانسیون سازمان ملل متحد برای مبارزه با قاچاق مواد مخدر و داروهای روانگردان» اشاره شده است. ایران به موجب «قانون الحاق به کنوانسیون سازمان ملل متحد برای مبارزه با قاچاق مواد مخدر و داروهای روانگردان» مصوب ۱۳۷۰/۰۹/۰۳ به این کنوانسیون ملحق شده است.

- در تبصره ماده واحده مقرر داشته در اجرای این موافقتنامه رعایت اصول ۱۳۹ و ۷۷ قانون اساسی لازم‌الرعایه است، در صورتی که این قید نسبت به کلیه موادی که رعایت این اصول نسبت به آنها لازم است نظیر بند «۴» و «۳» ماده (۱۹) که مقرر داشته «اختلافهایی که راه حلی برای آنها یافت نشود از طریق دیپلماتیک حل و فصل خواهد شد» و «هر دو گمرک سعی خواهند نمود هرگونه مشکل ناشی از تفسیر یا اجرای این موافقتنامه را حل و فصل کنند» مجری باشد، چنین احکامی فاقد ایراد است. اما اگر مقصود از حکم کلی فوق تصویب اصل موافقتنامه توسط مجلس باشد، عدم مقید شدن مواد مزبور به لزوم رعایت اصول ۱۳۹ و ۷۷ مغایر این اصول می‌باشد.

موافقتنامه بین دولت جمهوری اسلامی ایران و دولت جمهوری سوسیالیستی ویتنام به منظور اجتناب از اخذ مالیات مضاعف و جلوگیری از فرار مالیاتی در مورد مالیاتهای بر درآمد

این موافقتنامه با هدف اجتناب از اخذ مالیات مضاعف و جلوگیری از فرار مالیاتی در مورد مالیاتهای بر درآمد فعالان اقتصادی بین دو کشور جمهوری اسلامی ایران و جمهوری سوسیالیستی ویتنام منعقد شده است.

لازم به ذکر است که پیش‌تر، موافقتنامه‌های متعددی با موضوع اجتناب از اخذ مالیات مضاعف و جلوگیری از فرار مالیاتی به تصویب مجلس و تأیید شورای نگهبان رسیده است. نظیر «موافقتنامه بین دولت جمهوری اسلامی ایران و دولت جمهوری عراق به منظور اجتناب از اخذ مالیات مضاعف و تبادل اطلاعات در مورد مالیاتهای بر درآمد و سرمایه مصوب ۱۳۹۳/۳/۵»، «قانون موافقتنامه اجتناب از اخذ مالیات مضاعف و جلوگیری از فرار مالیاتی در مورد مالیاتهای بر درآمد و سرمایه و تشریفات (پروتکل) الحاقی مربوط بین جمهوری اسلامی ایران و جمهوری اسلونی مصوب ۱۳۹۱/۰۲/۳۱»، «قانون موافقتنامه اجتناب از اخذ مالیات مضاعف و جلوگیری از فرار مالیاتی در مورد مالیاتهای بر درآمد بین دولت جمهوری اسلامی ایران و دولت جمهوری سنگال مصوب ۱۳۹۱/۰۱/۲۳» و...

در تبصره «۲» ماده واحده مقرر داشته در اجرای این موافقتنامه رعایت اصول ۱۳۹ و ۷۷ قانون اساسی لازم است، در صورتی که این قید نسبت به کلیه موادی که رعایت این اصول نسبت به آنها لازم است نظیر ماده (۲۵) که مربوط به آئین‌های حل اختلاف است مجری باشد، چنین احکامی فاقد ایراد است. اما اگر مقصود از حکم کلی فوق تصویب اصل موافقتنامه توسط مجلس باشد، عدم مقید شدن مواد مزبور به لزوم رعایت اصول ۱۳۹ و ۷۷ مغایر این اصول می‌باشد.

لایحه موافقتنامه بین دولت جمهوری اسلامی ایران و دولت جمهوری کنیا به منظور اجتناب از اخذ مالیات مضاعف و جلوگیری از فرار مالیاتی در مورد مالیات بر درآمد و سرمایه و تشریفات (پروتکل) الحاقی آن

این موافقتنامه با هدف اجتناب از اخذ مالیات مضاعف و جلوگیری از فرار مالیاتی در مورد مالیات بر درآمد و سرمایه فعالان اقتصادی بین دو کشور جمهوری اسلامی ایران و جمهوری کنیا منعقد شده است.

به موجب تبصره «۲» ماده واحده مقرر شده «اجرای ماده (۲۵) موافقتنامه منوط به رعایت اصل ۷۷ قانون اساسی است.» در این خصوص باید متذکر شد که ماده (۲۵) مربوط به آئین‌های مربوط به فیصله اختلافات می‌باشد که لازم است منوط به رعایت اصل ۱۳۹ قانون اساسی گردد. لذا عدم قید لزوم رعایت اصل ۱۳۹ قانون اساسی در اجرای ماده (۲۵)، مغایر این اصل از قانون اساسی می‌باشد.

البته لازم به ذکر است که باتوجه به اینکه برخی از بندهای ماده مذکور می‌تواند مشتمل بر اصلاح موافقتنامه گردد لزوم رعایت اصل ۷۷ نیز لازم می‌باشد.

اصلاح اساسنامه شرکت مادر تخصصی تولید نیروی برق حرارتی

مقدمه

هیأت وزیران به استناد ماده (۱۳) قانون اجرای سیاستهای کلی اصل ۴۴ قانون اساسی^(۱) و ماده واحده قانون استفساریه در خصوص اختیار اصلاح اساسنامه سازمانها، شرکتها و مؤسسات دولتی و وابسته به دولت - مصوب ۱۳۷۷- اقدام به اصلاح اساسنامه «شرکت مادر تخصصی تولید نیروی برق حرارتی» نموده است.

تیین و بررسی

در خصوص مصوبه حاضر نکات ذیل قابل توجه است:

۱. ماده ۱۳ - به منظور ساماندهی و استفاده مطلوب از شرکتهای دولتی و افزایش بازدهی و بهره وری و اداره مطلوب شرکتهایی که با رعایت ماده (۳) این قانون در بخش دولتی باقی میمانند دولت مکلف است :

الف - کلیه امور مربوط به سیاست گذاری و اعمال وظایف حاکمیتی را که به پیشنهاد وزارت امور اقتصادی و دارایی و تصویب دولت تعیین می شود طی دو سال از تاریخ تصویب این قانون از شرکتهای دولتی منفک و به وزارتخانهها و مؤسسات دولتی تخصصی ذی ربط محول کند تبصره - تبدیل وضعیت کارکنان شرکتهای موضوع این بند با رعایت حقوق مکتسبه در قالب آئین نامه ای خواهد بود که به تصویب هیأت وزیران خواهد رسید .

ب - شرکتهایی که دولتی باقی میمانند و یا براساس این قانون دولتی تشکیل می شوند به استثنای بانکها و بیمهها صرفاً در دو قالب فعالیت خواهند کرد
۱) شرکت مادر تخصصی یا اصلی که سهامدار آن مستقیماً دولت و یا رئیس مجمع عمومی آن رئیس جمهور است .

۲) شرکتهای عملیاتی یا فرعی که سهامداران آنها شرکتهای مادر تخصصی یا اصلی هستند .
تأسیس شرکت جدید یا تملک شرکتهای دیگر توسط این شرکتهای به شرطی مجاز است که اولاً در محدوده ای که قانون برای آنها تعیین کرده باشد و ثانیاً صددرصد (۱۰۰٪) سهام شرکتهای تأسیس یا تملک شده دولتی بوده یا به تملک دولت درآید ...

۱- «شرکت مادر تخصصی تولید نیروی برق حرارتی» در واقع به موجب مصوبه هیأت وزیران در خصوص «اصلاح اساسنامه شرکت سهامی سازمان توسعه برق ایران» ایجاد شده است.

توضیح آنکه هیأت وزیران به موجب مصوبه جلسه مورخ ۱۳۹۲/۱۲/۲۸ و به استناد ماده (۱۳) قانون اجرای سیاستهای کلی اصل ۴۴ قانون اساسی و ماده واحده قانون استفساریه در خصوص اختیار اصلاح اساسنامه سازمانها، شرکتها و مؤسسات دولتی و وابسته به دولت - مصوب ۱۳۷۷- طی مصوبه‌ای تحت عنوان «اصلاح اساسنامه شرکت سهامی سازمان توسعه برق ایران»، اساسنامه شرکت مذکور را با اصلاح نام آن به «شرکت مادر تخصصی تولید نیروی برق حرارتی» اصلاح و تصویب کرد و به موجب ماده (۱) آن مقرر داشت «نام شرکت، شرکت مادر تخصصی تولید نیروی برق حرارتی است که از این پس در این اساسنامه شرکت نامیده می‌شود».

نکته کلی که در خصوص این مصوبه وجود داشت این بود که به موجب آن، «اساسنامه شرکت سهامی توسعه برق ایران» به طور کلی از هر جهت اعم از عنوان شرکت موضوع اساسنامه، هدف، وظایف و ... دچار اصلاحات اساسی شد به نحوی که شائبه ایجاد و تشکیل یک شرکت جدید را می‌نمود. بدین صورت که «اساسنامه شرکت سهامی توسعه برق ایران» جای خود را به «اساسنامه شرکت مادر تخصصی تولید نیروی برق حرارتی» داد. در هر صورت اساسنامه مزبور به موجب نامه شماره ۹۳/۱۰۲/۳۴۴۳ مورخ ۱۳۹۳/۱۱/۱۲ شورای نگهبان به تأیید این شورا رسیده است.

۲- «اساسنامه شرکت سهامی سازمان توسعه برق ایران» در جلسه مورخ ۱۳۸۱/۱۲/۱۸ هیأت وزیران به استناد ماده (۴) قانون برنامه سوم توسعه اقتصادی،

اجتماعی و فرهنگی جمهوری اسلامی ایران^(۱) - مصوب ۱۳۷۹ - به تصویب رسید و به موجب نامه شماره ۸۲/۳۰/۲۷۷۳ مورخ ۱۳۸۲/۱/۲۴ شورای نگهبان این مصوبه به تأیید رسیده است.

این در حالی است که با مراجعه به ماده مورد استناد هیأت وزیران در جهت تصویب این اساسنامه مشاهده خواهد شد که اساساً این ماده به هیأت وزیران

۱. ماده ۴ - به منظور ساماندهی و استفاده مطلوب از امکانات شرکتهای دولتی و افزایش بازدهی و بهره‌وری و اداره مطلوب شرکتهائی که ضروری است در بخش دولتی باقی بمانند و نیز فراهم کردن زمینه واگذاری شرکتهائی که ادامه فعالیت آنها در بخش دولتی غیرضروری است به بخش غیردولتی، به دولت اجازه داده می‌شود نسبت به واگذاری، انحلال، ادغام و تجدید سازمان شرکتهای دولتی، اصلاح و تصویب اساسنامه شرکتهای، تصویب آیین‌نامه‌های مالی و معاملاتی، تصویب آیین‌نامه‌های استخدامی و بیمه، با رعایت مقررات و قوانین مربوط و جابجائی و انتقال وظایف، نیروی انسانی، سهام و دارائی‌های شرکتهای دولتی و شرکتهای وابسته به آنها با رعایت موارد ذیل اقدام کند:

الف- کلیه امور مربوط به سیاستگذاری و اعمال وظایف حاکمیت دولت از شرکتهای دولتی منفک و به وزارتخانه‌ها و موسسات دولتی تخصصی ذی‌ربط محول می‌گردد.

ب - شرکتهای دولتی حداکثر تا پایان سال چهارم برنامه در قالب شرکتهای مادر تخصصی سازماندهی شده و زیر نظر مجمع عمومی در چارچوب اساسنامه شرکت اداره خواهند شد. این‌گونه شرکتهای از نظر سیاست‌ها و برنامه‌های بخشی تابع ضوابط و مقررات وزارتخانه‌های تخصصی مربوطه خواهند بود. حق مالکیت دولت در این‌گونه شرکتهای (به استثناء شرکتهائی که ریاست مجمع آنها با رئیس جمهور است) از طریق وزارت امور اقتصادی و دارائی یا سازمان مالکیت شرکتهای دولتی که به استناد این قانون زیر نظر رئیس جمهور تشکیل خواهد شد (به تشخیص دولت) اعمال خواهد شد. دولت مکلف است نسبت به اصلاح اساسنامه این گروه شرکتهای به نحو مقتضی اقدام قانونی نماید. بار مالی احتمالی تشکیل سازمان مذکور از ردیف‌های متمرکز در اختیار رئیس‌جمهور تأمین می‌گردد. کلیه شرکتهائی که شمول قانون بر آنها مستلزم ذکر یا تصریح نام بوده و یا دارای قانون خاص هستند، مشمول این ماده می‌باشند.

تبصره ۱ - تشکیل شرکتهای دولتی صرفاً با تصویب مجلس شورای اسلامی مجاز است.

....

اجازه تشکیل شرکت جدیدی را نداده بود و تنها به منظور «واگذاری، انحلال، ادغام و تجدید سازمان شرکتهای دولتی، اصلاح و تصویب اساسنامه شرکتهای، تصویب آیین‌نامه‌های مالی و معاملاتی» به دولت اجازه اقدام قانونی لازم را داده بود. همچنین به موجب تبصره «۱» این ماده، صراحتاً تشکیل شرکت دولتی جدید منحصراً در صلاحیت مجلس شورای اسلامی دانسته شده بود. لذا بر این اساس دولت حق ایجاد چنین شرکتی و به تبع آن تصویب اساسنامه آن را نداشته است.

البته لازم به ذکر است که این اساسنامه در سال ۱۳۸۲ نیز یک مرتبه مورد اصلاح قرار گرفته است و در جریان این اصلاح نیز مغایرتی از سوی شورای نگهبان نسبت به مبنای تشکیل این شرکت وارد نشده است.

۳- اصلاحات صورت گرفته در مصوبه حاضر در راستای رفع ایرادات قانونی اساسنامه مزبور (که از سوی رئیس مجلس وارد شده است) می‌باشد و از این حیث فاقد ایراد به نظر می‌رسد.

بر اساس اصلاح بند نخست، تأسیس شعب یا نمایندگی‌های شرکت در خارج از کشور با رعایت تبصره «۳» ماده (۱۳) قانون اجرای سیاستهای کلی اصل ۴۴ خواهد بود. مطابق تبصره مذکور «افتتاح و تداوم فعالیت دفاتر و شعب خارج از کشور شرکتهای دولتی تنها با پیشنهاد مشترک وزارت اموراتصادی و دارایی و سازمان مدیریت و برنامه ریزی کشور و تصویب هیأت وزیران مجاز است. بانکها و بیمه‌های دولتی از شمول این حکم مستثنی هستند.»

مطابق بند دوم مصوبه حاضر نیز شرکت مزبور در احداث، توسعه و بهینه سازی تأسیسات تولید برق دولتی مقید به رعایت قوانین و مقررات مربوط شده است.

اصلاح اساسنامه شرکت مادر تخصصی عمران و بهسازی شهری ایران

مقدمه

هیأت وزیران در جلسه مورخ ۱۳۹۴/۲/۲۰ به استناد ماده واحه قانون استفساریه در خصوص اختیار اصلاح اساسنامه سازمان‌ها، شرکت‌ها و مؤسسات دولتی وابسته به دولت اقدام به اصلاح اساسنامه شرکت مادر تخصصی عمران و بهسازی شهری ایران نموده است.

تبیین و بررسی

در خصوص مبنای اساسنامه مذکور لازم به ذکر است که این اساسنامه توسط هیئت وزیران در جلسه مورخ ۱۳۸۲/۱۱/۱۹ و به استناد ماده (۴) قانون برنامه سوم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی جمهوری اسلامی ایران (مصوب ۱۳۷۹)، به تصویب رسید. در حالیکه اساساً این ماده به هیأت وزیران اجازه تشکیل شرکت جدیدی را نداده بود و تنها به منظور «واگذاری، انحلال، ادغام و تجدید سازمان شرکتهای دولتی، اصلاح و تصویب اساسنامه شرکتهای، تصویب آیین‌نامه‌های مالی و معاملاتی» به دولت اجازه اقدام قانونی لازم را داده بود. همچنین به موجب تبصره «۱» این ماده، صراحتاً تشکیل شرکت دولتی جدید منحصراً در صلاحیت مجلس شورای اسلامی دانسته شده بود. لذا بر این اساس دولت حق ایجاد چنین شرکتی و به تبع آن تصویب اساسنامه آن را نداشته است. در هر صورت اساسنامه مزبور به موجب نامه‌های شماره ۸۳/۳۰/۷۰۹۵ مورخ ۱۳۸۳/۱/۱۹ و شماره ۸۳/۳۰/۷۸۸۱ مورخ ۱۳۸۳/۴/۱۴ شورای نگهبان به تأیید شورا رسیده است.

لازم به ذکر است که هیأت وزیران سابقاً نیز در جلسه مورخ ۱۳۸۴/۳/۴ در راستای رفع ایرادات رییس مجلس شورای اسلامی، اساسنامه شرکت مادر تخصصی عمران و بهسازی شهری ایران، را اصلاح نموده بود که این اصلاحیه نیز به موجب نامه شماره ۱۳۸۴/۳۰/۱۲۴۰۴ مورخ ۱۳۸۴/۳/۱۹ شورای نگهبان به تأیید شورا رسیده است.

مطابق اصلاحیه حاضر مدیرعامل شرکت علاوه بر اینکه می‌تواند براساس ماده (۲۳) فعلی قسمتی از اختیارات خود را با حفظ مسئولیت به هر یک از اعضای هیئت مدیره یا دیگر کارکنان شرکت یا مدیران شرکتهای زیرمجموعه (به عنوان نمایندگان مدیرعامل) به تشخیص خود واگذار نماید، قادر خواهد بود قسمتی از اختیارات خود را با حفظ مسئولیت به مدیران وزارت راه و شهرسازی در هریک از استانها نیز واگذار نماید.

در رابطه با این اصلاح لازم به ذکر است که هم‌اکنون به موجب بند «ه» ماده ۲۲۴ قانون برنامه پنجساله پنجم توسعه جمهوری اسلامی ایران (مصوب ۱۳۸۹) اینگونه مقرر گردیده «در راستای تسهیل انجام امور و تسریع در خدمت رسانی به مردم و تمرکززدایی در تصمیم‌گیری‌های اداری و مالی و اجتناب از موازی‌کاری و پاسخگویی مدیران، اختیارات، وظایف و مسئولیت‌هایی که در قوانین و مقررات برای دستگاه‌های اجرائی یا رؤسا و بالاترین مقام آنها پیش‌بینی شده است حسب مورد به مدیران واحدهای ذی‌ربط استانی و ستادی دستگاه‌های یادشده براساس شرح وظایف پست‌های سازمانی و یا احکام انتصاب و یا تفویض اختیار قابل تفویض است لکن در هیچ موردی مسئولیت مدیران استانی یا ستادی یادشده رافع اختیار رئیس یا بالاترین مقام دستگاه نیست.»

امام خمینی (ره):

و از شورایی محترم نگهبان می‌خواهم و توصیه می‌کنم، چه در نسل حاضر و چه در نسل مابقی آینده، که با کمال دقت و قدرت و ظایف اسلامی و ملی خود رایانها و تحت تأثیر هیچ قدرتی واقع نشوند و از قوانین مخالف با شرع مطهر و قانون اساسی بدون هیچ ملاحظه جلوگیری نمایند.

(سخن امام، ج ۲۱، ص ۴۲۲)

بزهشکده شورای نگهبان

تهران، خیابان شهید سپهبد قزنی، کوچه خسرو، پلاک ۱۲

صندوق پستی: ۱۴۶۳-۱۳۱۴۵ تلفکس: ۸۸۳۳۵۰۴۵

info@shora-rc.ir

www.shora-rc.ir